

LES 2. Transcriptie Huiswerk tekst 1.**Archief Ambt Overbetuwe inv.nr. 2755***Uit: dossier over een dijkprocedure over drie onbeheerde blokken dijk te Pannerden 1675*

bovenschrift: H. van der Lijnden

1. Extract uutt het dijck-signaet
2. des ampts Overbetuwe

3. Vergaderingh vant alinge amptt
4. mitsgaders gecommiteerden der
5. steden Nijmegen ende Arnhem
6. tot Oosterholt den 16en september
7. 1674

- F (volgt tekst in kantlijn)*
8. welgemelte heer amptman ende
9. richter de vergaderingh hahres goetlic-
10. ken erschinens bedanckende heefft
11. voorgedragen d'oorzaeck deser ver-
12. schrijvingh te wesen dat die Oosterholtse
13. versonckene schaerdijcken

14. Clausula concernens

15. Dat verleden iaer 1673 tot Pannerden geschiert sijn
16. eenige spiick-wercken, wanneer daer voorlants
17. genoegh was, ende deselve op de ruwaerschouw
18. niet gemaect, noch daer voor geloofft wordende
19. men geen genechten daer op gebracht, deselve
20. van tijt tot tijt uutgesteld, ende eintlick desertt
21. laten lopen heefft

22. Dat men derhalven op lestleden laeffschouw
23. wanneer op seecker plaets de rivier als in den dijck
24. gecomen, genootsaect is geweest, onder anderen
25. deselve chiringh bij nootchironge te ordonneren
26. ende dat die dijckgeslaeghdens de spiick wercken
27. volmaectt souden leveren voor den 15en julij lestleden

28. Dat op voorschreven 15en julij de nootschouw daer op gediend
29. ende het 2^e, 4^e, ende 7^e block verloren blijvende ende geen
30. aennemers wesende, bij ordeel der heeren heimraden
31. verstaen is, dat de heer dijckgreeff 't selve soude laten
32. maken in daghuren ende alle behoefften
33. daer toe coopen ende versorgen, allet op sijnen

(volgt blz. 2., die niet bij het huiswerk zat)

1. weerpennigh, ende vort procederen als nae dijckrecht
2. Dat tot noch toe door welgemelte heer dijck-
3. greeff daer aen niet een handt geleidt, noch
4. eenigh houdt bij de werkcken gebrocht is, ende
5. men mitsdien aldaer een deurbreuck mede te

6. vresen heeft, indien daerin niet versien wordt

concordat Wilhel(mus) Kuper lantschriver 1675)

woorden

dijcksignaat = register waarin de handelingen van het dijkbestuur staan, veelal schouwverslagen
 alinge = gehele
 mitsgaders = daarbij nog
 verschrijvingh = aanschrijving
 versonckene = hier wsch verzakte
 schaerdijcken = dijk die geen voorland heeft, die dus direct aan de rivier ligt
 clausula concernens = de clausules in acht nemend
 geschiet = gekeurd
 spijckwerken = werken van rijshout om dijken te versterken (rijshout = 3- 4 jarige takken)
 ruwaerschouw = pakschouw, in oktober (schouw over het rijns- en pakwerk)
 gelooft = goedgekeurd
 genechten = periode van 14 dagen in een rechtsprocedure
 laeffschouw = schouw waarbij werken geloofd (goedgekeurd) of gelaakt (afgekeurd) werden
 chiringh = schouw waarbij werd vastgelegd aan welke eisen de werken bij de volgende schouw moesten voldoen
 nootchironge = buiten gewone schouw om gehouden schouw
 dijgeslaeghdens = onderhoudsplichtigen
 weerpenningh = geldelijk bedrag dat door dijkplichtige moet worden teruggegeven aan de dijkgraaf voor het geld dat al aan het werk was besteed
 concordat = overeenkomen

betekenis tekst

Vroeger moesten eigenaren in de meeste gebieden in Gelderland voor het onderhoud van hun eigen dijken zorgen. Om te controleren of het onderhoud goed gebeurde, werden er door dijkgraaf en heemraden per jaar meerdere schouwen gehouden. Als bij zo'n schouw een stuk dijk niet in orde bleek, werd opgegeven wat er verbeteren moest. Dat werk moest dan bij de volgende schouw gedaan zijn. Als een eigenaar in gebreke bleef, dan werd het werk op kosten van de eigenaar gedaan. Het gebeurde dat tijdens de schouw geen onderhoudsplichtige gevonden kon worden. De eigenaar kon bijvoorbeeld zijn land hebben verlaten omdat hij het onderhoud niet meer kon betalen. Zo'n stuk dijk werd 'verlaten' of 'verloren' genoemd. Dit stuk komt uit een dossier dat gaat over zo'n verloren stuk dijk. Deze tekst is een extract uit het dijksignaat van de Overbetuwe, waarin een bijeenkomst over deze kwestie wordt weergegeven.

Regels 8-13: de ambtman bedankt dat iedereen is gekomen en vertelt waar de zaak over gaat: de Oosterhoutse gezonken schaaldijk

regels 15-20: het probleem wordt ingeleid: bij de schouw van 1673 in Pannerden was een stuk dijk niet goedgekeurd maar ook niet gemaakt.

regels 21-26: op de laatste loofschouw bleek het nodig een noodschouw uit te vaardigen en op te roepen dat dijkplichtigen de spijkwerken in orde moesten hebben op 15 juli.

regels 27-32: Op 15 juli bleken er drie blokken verloren te zijn. Besloten werd toen dat de dijkgraaf dit zou laten maken en op de dijkplichtigen zou gaan verhalen. daarna zou geprocedeerd gaan worden volgens dijkrecht. Men roept nu op om actie te ondernemen mbt deze blokken. In het vervolg van de zaak zouden zevengevers worden opgeroepen.

Les 2. Transcriptie huiswerk tekst 2**Oud Archief Culemborg, inv.nr. 1816. Reglement op het Schippersgilde
1662**

1. Reglement gemaect int
  2. schippers gilde tot Culenborch

  3. Dat de respective gebenefiteerde merck-
  4. schippers op Utrecht, Amsterdam, Rotter-
  5. dam, Delft ende Den Haege, op haer
  6. veeren sullen vaeren, op den dach daer
  7. toe gestelt, sonder buijten dien eenige
  8. vrachten aentenemen ofte te voe-
  9. ren, ten waere datter geen andere
  10. gildebreeders aent lant waren die
  11. sulcke vrachten bequaemelijck conden
  12. voeren 't welck staen sall tot seggen
  13. vanden giltmeesters

  14. Des sullen de andere gildebreeders
  15. haer geen indracht inde respective
  16. veeren mogen doen

  17. Te verstaen dat sij gildebreeders
  18. vierentwintich uijren te voeren
  19. ende vierentwintich uijren naer
- verte (eerste stukje volgende blz)*

woorden

schippersgilde	= broederschap van vakgenoten, in dit geval van schippers
gebenefiteerde	= (schippers) met voorrechten
merckschippers	= marktschippers
veeren	= route van de schippers
ten waere datter	= ter waarborg dat
bequaemelijck	= goed
indracht	= nadeel

Betekenis tekst

Gilden waren broederschappen van vakgenoten.

Een reglement of gildebrief gaf de regels weer die golden in verband met het ingestelde gilde in een plaats. Dit was vaak een bescherming van de eigen groep.